

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ

FORMATION AND REALIZATION OF THE STATE POLICY IN WATER SUPPLY AND WASTEWATER SECTOR IN UKRAINE

У статті здійснено аналіз процесу формування та реалізації державної політики у сфері водопостачання та водовідведення в Україні. Зокрема, визначено сутність поняття «державна політика», етапи формування державної політики, суб'єкти державної політики, зовнішні та внутрішні фактори. Надано визначення поняттю «формування державної політики», в загальному розумінні. Доведено, що результатом формування державної політики є певний акт державного управління, оформлений у вигляді нормативно-правового акта, організаційно-розпорядчого акта, доручення тощо. Запропоновано схему процесу формування державної політики. Проаналізовано стан сфери водопостачання та водовідведення та визначено проблеми, які покликана вирішити державна політика. Досліджено концепцію розвитку житлово-комунального господарства, в рамках якої формувалась державна політика у сфері водопостачання та водовідведення, та програми реформування водопровідно-каналізаційного господарства, які діяли з моменту незалежності країни. Проаналізовано мету державної політики у сфері, принципи, суб'єктів формування та реалізації державної політики та їх повноваження, ресурси та основні нормативно-правові акти, які легітимізували державну політику. Розглянуто результати реалізації, моніторингу та оцінки ефективності державної політики у сфері водопостачання та водовідведення. Зроблено висновок про неефективність реалізації державної політики у досліджуваній сфері та запропоновано переглянути державну політику у сфері з урахуванням недоліків та сучасних проблем, а також розробити стратегію розвитку сфери водопостачання та водовідведення.

Ключові слова: держава, державна політика, сфера водопостачання та водовідведення, комунальна сфера, державне управління.

В статье проведен анализ процесса формирования и реализации государственной политики в сфере водоснабжения и водоотведения в Украине. В частности, определена сущность понятия «государственная политика», этапы формирования государственной политики, субъекты государственной политики, внешние и внутренние факторы. Дано определение понятию «формирование государственной политики». Доказано, что результатом формирования государственной политики является определенный акт государственного управления, оформленный в виде нормативно-правового акта, организационно-распорядительного акта, поручения и пр. Предложена схема процесса формирования государственной политики. Проанализировано состояние сферы водоснабжения и водоотведения и определены проблемы, которые призвана решить государственная политика. Исследованы концепция развития жилищно-коммунального

хозяйства, в рамках которой формировалась государственная политика в сфере водоснабжения и водоотведения, и программы реформирования водопроводно-канализационного хозяйства, действовавшие с момента независимости страны. Проанализированы цель государственной политики в сфере, принципы, субъекты формирования и реализации государственной политики и их полномочия, ресурсы и основные нормативно-правовые акты, которые легитимизировали государственную политику. Рассмотрены результаты реализации, мониторинга и оценки эффективности государственной политики в сфере водоснабжения и водоотведения. Сделан вывод о неэффективности реализации государственной политики в исследуемой сфере и предложено пересмотреть государственную политику в сфере с учетом недостатков и современных проблем, а также разработать стратегию развития сферы водоснабжения и водоотведения.

Ключевые слова: государство, государственная политика, сфера водоснабжения и водоотведения, коммунальная сфера, государственное управление.

In this article the analysis of the process of formation and implementation of the state policy in the field of water supply and wastewater in Ukraine is carried out. In particular, the essence of the concept of "state policy", the stages of formation of the state policy, subjects of state policy, external and internal factors are defined. The definition of the concept of formation of state policy in the general sense is given. It is proved that the result of the formation of state policy is a certain act of public administration, issued in the form of a regulatory act, organizational and administrative act, commission, etc. The scheme of the state policy formation process is proposed. The state of the water supply and wastewater system is analyzed and problems identified for solving state policy are identified. The concept of housing and communal services development, within the framework of which formed the state policy in the field of water supply and wastewater, and programs for reforming the water supply and wastewater economy, which operated since the country's independence, was explored. The purpose of the state policy in the sphere, principles, subjects of the formation and implementation of the state policy and their powers, resources and the basic legal acts, which legitimized the state policy, were analyzed. The results of realization, monitoring and evaluation of the efficiency of state policy in the field of water supply and wastewater are considered. The conclusion is made about inefficiency of realization of state policy in the investigated sphere and it is proposed to review the state policy in the field taking into account the shortcomings and current problems, as well as to develop the strategy of development of the sphere of water supply and wastewater.

Key words: state, state policy, water supply and wastewater, communal sphere, state administration.

УДК 351:6281](477)

Крилова І.І.

к. юрид. наук,

докторант кафедри економічної
політики та врядування

Національна академія державного
управління при Президентіві України

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні умови розвитку сфери водопостачання та водовідведення України характеризуються такими проблемами: відсутність ефективного реформування системи в умовах ринкових зрушень, відсутність конкуренції та низький рівень залучення приватного інвестування у галузі. Наслідком цього стало значне погіршення стану основних засобів підприємств водогосподарського комплексу. До збитковості підприємств водопостачання та водовідведення призводить недосконалість тарифної політики, яка також не дозволяє проведення належної модернізації підприємств галузі. Відсутність належного контролю з боку держави, монополізація виробництва та послуг у цій сфері сприяли зниженню рівня ефективної праці, якості послуг, надаваних споживачам. Хронічний дефіцит власного обігового капіталу та брак державних інвестицій, відсутність ефективного механізму позабюджетного фінансування перешкоджають вирішенню завдань технічної перебудови підприємств водопровідно-каналізаційного господарства та розвитку комунальної сфери країни.

Вищевказане визначає значущість накопичених проблем у сфері й актуальність необхідності їх розв'язання. Неминучим стає втручання з боку держави в процес реформування та регулювання діяльності підприємств галузі із метою досягнення їх збалансованого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

До науковців, які займалися розробкою засадничих механізмів державного управління, регулювання, в т.ч. сфери природних монополій, сфери житлово-комунальних послуг, належать А. Бабак [3], В. Базилевич [4], В. Бакуменко [5], О. Білянський [6], В. Венгер [9], І. Запатріна [14], О. Ігнатенко [16], Ю. Ковбасюк [11], Н. Олійник [18], Розпутенко І. [23], В. Тертичка [24] та ін. Підходи до формування та реалізації державної політики, в тому числі у сфері житлово-комунального господарства відображено у наукових статтях Є. Абрамової [1], В. Андріяша [2], О. Васильєва [8], О. Куца [17], В. Панова [19], І. Петренка [20] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питанню формування та реалізації державної політики у сфері водопостачання та водовідведення, як самостійно унормованій сфері та сфері природних монополій, приділено мало уваги, що потребує наукового дослідження в рамках здійснення державного регулювання цієї сфери.

Мета статті. Основною метою статті є здійснення аналізу формування та реалізації

державної політики у сфері водопостачання та водовідведення в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одне із суспільно важливих завдань держави у сфері водопостачання та водовідведення – це забезпечення громадян якісними та доступними послугами водопостачання і водовідведення. Під час вирішення цього завдання держава має забезпечити також задоволення інтересів основних суб'єктів економіки з мінімальними негативними наслідками для кожного з них, адже успішне функціонування водогосподарських комплексів залежить від співпраці держави, виробників та споживачів послуг. При цьому держава, з одного боку, має створити відповідні умови для ефективного розвитку виробників – суб'єктів господарювання у сфері водопостачання та водовідведення, а з іншого – контролювати їх роботу на відповідність стандартам щодо таких показників, як якість та безпечність послуг, а також на справедливість установлених тарифів з урахуванням реальних доходів споживачів та фактичного рівня виробничих витрат на виробництво. Зазначені питання є питаннями державної політики країни у сфері водопостачання та водовідведення, сутність якої в загальному сенсі багато років обговорюється науковцями.

Державна політика (англ. Public Policy, State Policy) є складним та багатогранним явищем і тлумачиться науковцями:

– як дії системи органів державної влади згідно з визначеними цілями, напрямками, принципами для розв'язування сукупності взаємопов'язаних проблем у певній сфері суспільної діяльності. Це пропонований курс діяльності уряду для задоволення потреб чи використання можливостей, сформульований із зазначенням очікуваних результатів та їх впливу на наявний стан справ і конкретне розв'язання проблем. Ефективність державної політики, як і державного управління, полягає в поліпшенні якості життя громадян, гарантуванні соціальної стабільності, забезпеченні національної безпеки країни [12, с. 144–145];

– як сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни [11, с. 8];

– як вибір державними інституціями між діяльністю та бездіяльністю щодо вирішення суспільних проблем [24, с. 7];

– як оптимальний синтез об'єктивних тенденцій суспільного розвитку і суб'єктивних суджень людей про власні інтереси в суспільстві [2];

– як діяльність органів державної влади з управління та керівництва суспільством на основі єдиних цілей, принципів і методів, яка передбачає розробку, законодавче закріплення та впровадження державних цільових програм у різних сферах суспільного життя з метою розв'язання нагальних проблем чи задоволення потреб суспільства [20];

– як цілеспрямована діяльність органів державної влади, що формується та здійснюється державними інститутами і спрямована на збалансування інтересів різних суспільних груп у державі [7, с. 8].

Аналіз наведених визначень поняття «державна політика» у вітчизняній науковій літературі свідчить про актуальність цього питання та наявність різних варіантів його розуміння. З усіх варіантів коротко можна виділити спільні критерії державної політики, як-то: діяльність органів державної влади та вирішення суспільних проблем. Звідси випливає зміст або сутність державної політики, що становить сукупність цілей, завдань, пріоритетів розвитку, програм, які розробляють і реалізують органи державної влади із залученням інститутів громадянського суспільства [11, с. 51]. Найбільш важливими характеристиками державної політики визначені: реагування на зміни, що відбуваються в суспільстві та державі; комплексний підхід і розгляд кожної проблеми у взаємозв'язку з іншими проблемами; ефективність та раціональність; довіра в населення [11, с. 27–28].

Визначальним для державної політики є результат її реалізації, тобто кількісний вимір її цілей. У процесі формування державної політики в контексті цілепокладання будь-яка, навіть найскладніша й абстрактна проблема може бути зведена до певного переліку складових елементів, що мають кількісне вираження. Відомо, що якість управлінської діяльності держави залежить від кількісного виміру показників діяльності її органів влади, насамперед, у частині вираження цілей. Кількісні критерії доцільно застосовувати ще й для зіставлення різних групових інтересів, співвіднесення фінансових витрат на ті чи інші цілі [11, с. 8]. Основний процес, що концептуалізує формування державної політики, за визначенням Ю.В. Ковбасюка, – це раціональна аргументація. Раціональність як базова процесуальна характеристика держави, домінуючий спосіб забезпечення її життєдіяльності також утверджується й шляхом формування державної політики і полягає в практиці узгодження цілей різних груп інтересів через змагальність аргументів, спроби переконання опонентів у справедливості своїх

позицій та оцінок. І головний, хоча й не єдиний критерій у цьому процесі, – вартість ресурсів, що виділятимуться для досягнення поставлених цілей [11, с. 8].

Процес формування і реалізації державної політики в будь-якій сфері включає кілька етапів. Зміст першого етапу (ініціювання політики) становлять аналіз ситуації, визначення пріоритетних суспільних проблем, прийняття рішення про розробку політики в конкретній сфері, визначення основних її цілей та напрямів. Другий етап (розробка й ухвалення політики) включає розробку цільових програм, їх узгодження, прийняття офіційного документа про політику/програми з визначенням джерел фінансування. На третьому етапі (виконання політики) відбувається безпосередня реалізація політики програми, здійснюються моніторинг і контроль. Четвертий етап (оцінка політики) становить оцінка результатів і наслідків [20].

Формування державної політики здійснюється її суб'єктами – соціумами, а також створеними ними установами, організаціями, активна практична діяльність яких спрямована на перетворення політичної та інших сфер життєдіяльності людини як відповідних об'єктів політики. Це означає відтворення набутого, усталеного в політиці, виробленого попередніми поколіннями в процесі історичного розвитку досвіду, підтримання реального політичного стану в усій системі його залежностей, закладення в реалії політики імпульсів її майбутнього розвитку, внутрішніх «пружин» політичного руху [11, с. 18–19].

Крім того, формування державної політики відбувається під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, які можна систематизувати таким чином. До зовнішніх факторів належать: політичні (групи інтересів, групи тиску на владу; лобістські організації; політичні партії; засоби масової інформації; громадська думка тощо); інституціональні (законодавчі, виконавчі, судові органи влади; органи місцевого самоврядування тощо); економічні (економічні програми, матеріальні та фінансові ресурси тощо); соціальні (соціальні цінності та норми; професійна етика та традиції тощо); технологічні (інноваційні технології; поширення товарів і послуг). До внутрішніх факторів належать поведінка та діяльність органів державної влади, що безпосередньо беруть участь у процесі формування та реалізації державної політики.

Підсумовуючи викладене, можна визначити, що формування державної політики, в загальному розумінні, – це певна взаємопов'язана сукупність елементів і процесів,

факторів, принципів, суб'єктів державної політики, що відбивається у відповідних нормативних документах (нормативних актах, програмах дій, планах реалізації тощо) і націлена на реалізацію поставлених цілей. Саме в процесі формування державної політики визначається роль її суб'єктів (органів державної влади та інших інститутів), оскільки цей процес вимагає наявності обов'язкових факторів, як-то: інформації про стан об'єкта державної політики, проблемні питання та їх рішення, про державні управлінські рішення, цільові програми, надзвичайні події тощо.

Вичерпного переліку видів державної політики немає, як і немає підходу до їх класифікації, оскільки формування державної політики починається з визначення основних цілей та пріоритетів державної влади в сферах народного господарства та суспільного життя, що потребують державного регулювання та впливу. Разом із тим можна класифікувати види державної політики за об'єктами, сферами управління тощо. Результатом формування державної політики є певний акт державного

управління, оформлений у вигляді нормативно-правового акта, організаційно-розпорядчого акта, доручення тощо. Основним джерелом визначення державної політики країни є Конституція України, яка визначає основні цілі і пріоритети розвитку країни, принципи та механізми державного управління тощо. Загальна схема процесу формування державної політики зображена на рисунку 1.

Щоб проаналізувати структуру певної державної політики, необхідно визначити її елементи: цілі, суб'єкти, проблеми, принципи, методи, ресурси, нормативно-правові документи, якими легітимізована державна політика. Сфера водопостачання та водовідведення – це самостійна комплексна складна сфера, яка є складовою частиною національної безпеки країни; однією з пріоритетних сфер економіки, яка включає в себе комплекс економічних відносин, що виникають у процесі виробництва, транспортування та постачання питної води споживачам, збирання, транспортування та очищення стічних вод від споживачів, збуту та споживання питної води та послуг із



Рис. 1. Схема процесу формування державної політики

використанням виробничих та інших майнових об'єктів; належить до сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Державна політика у сфері водопостачання та водовідведення актуалізується і на місцевому, і на державному рівні. Водопровідно-каналізаційне господарство забезпечує послугами водопостачання та водовідведення населення, підприємства, установи, організації будь-якої форми власності, що не викликає сумнівів у його значимості.

Специфіка здійснення діяльності у сфері водопостачання та водовідведення, як і в інших інфраструктурних сферах, полягає в тому, що вони потребують значного інвестування на початковому етапі, а їх окупність треба чекати десятки років. Така специфіка в сукупності зі стратегічним значенням водопостачання та водовідведення та належністю до природних монополій визначає активну участь держави в економічній діяльності, пов'язаній із державною політикою у цій сфері.

Державна політика у сфері водопостачання та водовідведення формувалась у контексті житлово-комунальної галузі. Під час ринкових перетворень державна політика була направлена на формування державної системи регулювання цін і тарифів у житлово-комунальному господарстві і роздержавлення підприємств житлово-комунального господарства (в т. ч. водопровідно-каналізаційного господарства). Держава передала підприємства водопровідно-каналізаційного господарства до комунальної власності місцевих територіальних органів. Надмірна фрагментація підприємств водопровідно-каналізаційного господарства та відсутність досвіду на місцях у питанні регулювання суб'єктів природних монополій призвела не тільки до загального занепаду галузі, але й до великих економічних витрат для національної економіки.

Концепція розвитку житлово-комунального господарства визначила необхідним розроблення та реалізацію державної цільової програми забезпечення населення якісною питною водою та необхідність реформування сфери водопостачання та водовідведення [21]. Формування державної політики у сфері відбувалось на основі аналізу проблеми та причин незадовільного стану водопровідно-каналізаційної галузі, пропозицій міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, науково-дослідних і проектних інститутів для її реформування центрального органу з питань будівництва, архітектури та житлової політики

(суб'єктів державної політики). В результаті двадцятирічного реформування водопровідно-каналізаційної галузі, прийняття низки державних програм: розвитку водопровідно-каналізаційного господарства (Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1269), «Питна вода України» (Закон України від 03.03.2005 р. № 2455-ІУ), держава визначила пріоритетною сферою для державної політики сферу питної води та питного водопостачання.

Метою державної політики в цій сфері є вирішення проблеми забезпечення гарантованих Конституцією України прав громадян на достатній життєвий рівень та екологічну безпеку шляхом забезпечення питною водою в необхідних обсягах та відповідно до встановлених нормативів. Оптимальним варіантом розв'язання проблеми є реалізація державної політики щодо розвитку та реконструкції систем централізованого водопостачання та водовідведення, охорони джерел питного водопостачання, доведення якості питної води до вимог державних стандартів, нормативно-правового забезпечення у сфері питного водопостачання та водовідведення, розроблення та впровадження науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок із застосуванням новітніх матеріалів, технологій, обладнання та приладів [13].

Таким чином, державна політика легітимізувалась у профільному Законі України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення». Державна політика у сфері питної води та питного водопостачання базується на принципах: державного управління і регулювання відносин; пріоритетності питного водопостачання перед іншими видами спеціального водокористування; гарантованого першочергового забезпечення питною водою населення для забезпечення питних, фізіологічних, санітарно-гігієнічних та побутових потреб; раціонального використання питної води; науково обґрунтованого нормування якості питної води, нормативів її споживання та формування тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення; наближення вимог національних стандартів на питну воду, питне водопостачання та водовідведення, технологій виробництва питної води, нормативів щодо очищення стічних вод, а також засобів вимірювання і методів оцінки до відповідних стандартів, нормативів, технологій, засобів і методів, прийнятих в ЄС; запобіжного характеру заходів щодо охорони джерел і систем питного водопостачання; дотримання оптимального балансу використання поверхневих і підземних вод для питного водопостачання; обов'язково-

сті державної експертизи і оцінки експлуатаційних запасів підземних вод для питного водопостачання; обов'язковості оцінки впливу на довкілля і державної санітарно-епідеміологічної експертизи проектів господарської, інвестиційної та іншої діяльності, яка може негативно вплинути на стан джерел і систем питного водопостачання; економічного стимулювання раціонального використання питної води споживачами; невідворотності відповідальності у разі порушення законодавства у сфері; відшкодування збитків, завданих внаслідок порушення законодавства у сфері; забезпечення вільного доступу до інформації про якість питної води, стан джерел та систем питного водопостачання та водовідведення, порядку формування нормативів питного водопостачання та тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення; додержання єдиних правил, норм і стандартів усіма суб'єктами відносин у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення; ліцензування господарської діяльності із централізованого водопостачання та водовідведення; заборони відключення об'єктів питного водопостачання та централізованого водовідведення від системи енерго-, газо-, теплопостачання як об'єктів життєзабезпечення і стратегічного значення [22].

Реалізація державної політики у сфері питної води та питного водопостачання здійснюється:

– Кабінетом Міністрів України – шляхом організації розроблення державних, міждержавних і регіональних програм у цій сфері, координації діяльності органів виконавчої влади у цій сфері, організації здійснення державного контролю та обліку у цій сфері, вирішення інших питань у сфері;

– Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (Мінрегіон) – шляхом забезпечення проведення наукових досліджень у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення, організації здійснення заходів щодо захисту та охорони об'єктів централізованого питного водопостачання та водовідведення, підготовки і оприлюднення Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні, забезпечення заінтересованих органів державної влади, громадських організацій, підприємств, установ, організацій та громадян інформацією про випадки і причини забруднення питної води, порядок розрахунку тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення, вирішення інших питань у сфері;

– Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями – шляхом розроблення і реалізації місцевих програм у сфері, здійснення контролю за виконанням установлених у цій сфері правил і норм, прийняття рішень про обмеження, тимчасову заборону (зупинення) діяльності підприємств, установ, організацій у разі порушення ними вимог законодавства у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення, забезпечення виконання правил і норм користування системами питного водопостачання та централізованого водовідведення, вирішення інших питань у сфері;

– органами місцевого самоврядування – шляхом затвердження та реалізації місцевих програм у сфері, надання згоди на розміщення на відповідній території нових або реконструкцію наявних об'єктів, діяльність яких може завдати шкоди джерелам та системам питного водопостачання та/або системам водовідведення, затвердження місцевих правил приймання стічних вод; впровадження централізованого водовідведення у населених пунктах, популяційний еквівалент яких становить 2 тисячі і більше, здійснення контролю за якістю питної води, використанням та охороною джерел і систем питного водопостачання та водовідведення, забезпечення інформування населення про якість питної води та стан питного водопостачання та водовідведення, встановлення тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення (крім тарифів на ці послуги, які встановлюються НКРЕКП), обмеження, тимчасової заборони діяльності підприємств у разі порушення ними вимог законодавства у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення в межах своїх повноважень, вирішення інших питань у сфері;

– іншими органами державної влади в межах їх повноважень, зокрема, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), яка бере участь у реалізації державної політики у сфері теплопостачання і централізованого водопостачання та водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів і здійснює ліцензування господарської діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення у визначених законом обсягах, встановлення тарифів на комунальні послуги для ліцензіатів, здійснення нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів природних монополій та застосування відповідних санкцій за порушення ними умов і правил провадження відповідних видів гос-

подарської діяльності, проводить постійний моніторинг та аналіз ситуації на ринках, що перебувають у стані природних монополій, у сфері тепlopостачання і централізованого водopостачання та водовідведення, захоронення побутових відходів та прогнозування стану розвитку таких ринків; тощо [22].

Вартість ресурсів для досягнення поставлених цілей, визначених Загальнодержавною цільовою програмою «Питна вода України», є орієнтовною і становить 9 471,7 млн грн., з яких коштом державного бюджету – 3 004,3 млн грн., з інших джерел – 6 467,4 млн грн. Згідно з останніми змінами строк реалізації Програми становить 2011–2020 рр.

Державна політика формується для її реалізації уповноваженими органами державної влади. При цьому реалізація у такому разі може означати або результат – досягнення кінцевої мети державної політики, або результат – досягнення проміжної мети, або сам процес реалізації державної політики, оскільки, по суті, реалізація державної політики являє собою щоденну діяльність органів державної влади.

Реалізація державної політики (строки, цілі, якість виконання завдань тощо) контролюється самими органами державної влади шляхом моніторингу та звітності, Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Кабінетом Міністрів України шляхом моніторингу і аналізу та уповноваженими контролюючими органами. Зокрема, Мінрегіон зобов'язаний щорічно публікувати Національну доповідь про якість питної води та стан питного водopостачання в Україні. Проте такий вид моніторингу та контролю поточного стану сфери водopостачання та водовідведення не є об'єктивним відображенням дійсності та не може виступати як дієвий інструмент державної політики через нерегулярність підготовки доповіді, застарілість представленої інформації, недостатній рівень підготовки інформації органами місцевого самоврядування. Крім того, реалізацію державної політики у сфері питної води та питного водopостачання контролює Рахункова Палата України. У Звіті Рахункової Палати України про результати аудиту виконання завдань і заходів, передбачених Загальнодержавною цільовою програмою «Питна вода України» на 2011–2020 рр.» зазначено, що очікуваних результатів виконання Програми у 2012–2015 рр. не досягнуто. Нормативно-правове та науково-технічне виконання Програми

не забезпечене. Заходи щодо доведення якості питної води до встановлених нормативів виконувалися неповною мірою і несвоєчасно. Відсутність коштів на обслуговування систем (установок) доочищення унеможливорює їх експлуатацію, а кошти на їх впровадження використано непродуктивно. Інвентаризація каналізаційних очисних споруд досі не завершена. Оптимізацію роботи систем централізованого водopостачання та водовідведення не здійснено. У рамках Програми, яка виконується вже 10 років, за її неналежного організаційного та фінансового забезпечення вирішити проблему забезпечення громадян питною водою в необхідних обсягах та відповідно до встановлених нормативів практично нереально. Результати аудиту дають підстави стверджувати, що існують ризики невиконання Програми і через п'ять років (2020 р.) [15]. Тобто зазначений Звіт показав низький рівень виконання Програми, що означає неефективність реалізації державної політики в цій сфері. Варто зазначити, що перевірка результатів реалізації державної політики є етапом її контролю, аналізу і оцінки для прийняття подальших рішень щодо перегляду та коригування державної політики.

Висновки. Сформована державна політика у сфері водopостачання та водовідведення має бути переглянута з урахуванням недоліків, виявлених у процесі реалізації державних програм за 20 років реформування галузі, а також з урахуванням сучасних проблем галузі. Крім того, державна політика має охоплювати не тільки сферу питної води та питного водopостачання, а й водовідведення, що є не менш важливою складовою частиною сфери, і фактично регламентується державною політикою, але потребує належного унормування. Успішність реалізації державної політики вимагає постійного моніторингу й оцінювання досягнутих результатів в контексті їх порівняння з установленими на першій стадії формування державної політики цілями. Важливо також розрізняти цілі та завдання, завдання та ресурси, цілі та заходи реалізації державної політики, що має бути коректно відображено в нормативно-правових актах. Зокрема, основні довгострокові цілі та пріоритети розвитку сфери водopостачання та водовідведення мають бути визначені у відповідній стратегії розвитку водного сектору або сфери водopостачання та водовідведення, а цільова програма має відображати систему заходів, спрямованих на досягнення поставлених стратегією цілей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамова Є.Г. Актуальні питання державної політики в сфері житлово-комунального господарства. *ADVANCED TECHNOLOGIES OF SCIENCE AND EDUCATION: XIV Міжнародна наукова інтернет-конференція (19–21 квітня 2018 р.)*. URL: <http://intkonf.org/abramova-eg-aktualni-pitannya-derzhavnoyi-politiki-v-sferi-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/> (дата звернення 30.10.2018).
2. Андріяш В.І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=626>.
3. Бабак А.В. Дослідження становлення і розвитку національної системи державного регулювання ціноутворення суб'єктів природних монополій та суміжних до них ринків інфраструктурних галузей житлово-комунальної сфери. *Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст»*. 2014. № 113. С. 174–208.
4. Базилевич В.Д., Філюк Г.М. Природні монополії. К.: Знання, 2006. 367 с.
5. Бакуменко В.Д., Надолішній П.І. Теоретичні та організаційні засади державного управління: навч. пос. К.: Міленіум, 2003. 256 с.
6. Білянський О.М. Організаційно-фінансовий механізм розвитку житлово-комунального господарства: дис. ... канд. екон. наук. Харків, 2006. 154 с.
7. Васильєв О.С. Концептуалізація поняття «державна політика»: сучасне розуміння. *Державне будівництво*. 2014. № 1. С. 1–10.
8. Васильєв О.С. Концептуалізація поняття «державна політика»: сучасне розуміння. *Державне будівництво*. 2014. № 1. База даних: «Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського». URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_7 (дата звернення 30.10.2018).
9. Венгер В.В. Державне регулювання природних монополій в Україні: напрями вдосконалення. *Економіка і прогнозування*. 2006. № 3. С. 65–79.
10. Гаман М.В. Принципи формування і реалізації державної політики у сфері інноваційної діяльності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2012. № 2. База даних «Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського». URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_2_12 (дата звернення 30.10.2018).
11. Державна політика: підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К.: НАДУ, 2014. 448 с.
12. Енциклопедичний словник із державного управління. За редакцією Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с.
13. Загальнодержавна програма «Питна вода України» на 2011–2020 роки. Закон України від 20.10.2011 р. № 3933-VI. База даних «Верховна рада України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2455-15/ed20111113> (дата звернення 30.10.2018).
14. Запатріна І.В., Лебеда Т.Б. Житлово-комунальне господарство: перспективи реформування. *Економіка України*. 2012. № 10. С. 34–44.
15. Звіт про результати аудиту виконання завдань і заходів, передбачених Загальнодержавною цільовою програмою «Питна вода України» на 2011–2020 роки». Рішенням Рахункової палати від 09.02.2016 р. № 2-1. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16748332/zvit_2-1.pdf?subportal=main (дата звернення 30.10.2018).
16. Ігнатенко О.П. Державне регулювання сфери благоустрою населених пунктів: автореф. дис. ... д-ра наук із держ. упр., спец.: 25.00.02 / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві Укр. К., 2016. 36 с.
17. Куц О.Є. Державна політика в сфері житлово-комунального господарства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 208–211. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/62.pdf (дата звернення 30.10.2018).
18. Олійник Н.І. Управління житлово-комунальним господарством у процесі ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 25.00.02 / Національна академія державного управління при Президентіві України. К., 2003. 20 с.
19. Панов В.В. Державна політика у сфері ЖКГ: нові реалії та можливості (на прикладі підприємств водопостачання і водовідведення). *Державне будівництво*. 2016. № 2. С. 1–11. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2016-2/doc/2/08.pdf> (дата звернення 30.10.2018).
20. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм. *Віче*. 2011. № 10. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/2566/> (дата звернення 30.10.2018).
21. Про Концепцію розвитку житлово-комунального господарства в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.1995 р. № 150. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-95-%D0%BF> (дата звернення 30.10.2018).
22. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон від 10.01.2012 р. № 2918-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2918-14> (дата звернення: 30.10.2018).
23. Розпутенко І.В. Державна політика України в контексті гео економічних змін. *Науково-інформаційний вісник з державного управління*. 2009. № 2. С. 25–29.
24. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. 750 с.
25. Штогрин Г.С. Аналіз сучасного стану водовідведення та водозабезпечення сільських територій в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2016. № 2. С. 470–475.